

Školy a školská zařízení 2021/22

Analytická část – 5. Vyšší odborné školy

Vyšší odborné školy patří spolu s vysokými školami do tzv. terciárního vzdělávání a v mezinárodní klasifikaci ISCED 2011 spadají do úrovně 6 (bakalářská a jí odpovídající úroveň)¹. Předpokladem pro vstup do terciárního vzdělávání je úspěšné složení maturitní zkoušky na střední škole. Absolventi vyššího odborného vzdělávání získávají titul diplomovaný specialista (DiS.).

Ve vyšších odborných školách se ve školním roce 2021/22 vzdělávalo celkem 20 096 studentů, a sice ve 151 školách². Téměř dvě třetiny (63,1 %) se jich vzdělávaly ve školách veřejného zřizovatele, více než čtvrtina ve školách soukromých (28,9 %) a 8 % ve školách církevních. Zhruba tři pětiny studentů (61,8 %) se vzdělávaly denní formou vzdělávání a dvě pětiny jinou formou (38,2 %).

Na jeden plný úvazek učitele připadalo ve školním roce 2021/22 v průměru 16,2 studenta. Přitom ve školách s veřejným zřizovatelem připadalo na jednoho učitele méně studentů (v průměru 15), než jak tomu bylo ve školách s církevním zřizovatelem (20,2 studenta) i ve školách se soukromým zřizovatelem (18,1) – viz tabulku 5.1. Pokud se jedná o genderové složení, 66,1 % ze všech plných úvazků učitelů zaujímaly ženy. Jedná se o vyšší podíl, než jaký byl zjištěn u konzervatoří (53,1 %) i středních škol (60 %). V základních a mateřských školách byl však ještě vyšší.

Tab. 5.1 Vyšší odborné školy - počet škol, studentů a učitelů celkem a dle zřizovatele školy (2021/22)

zřizovatel	školy		studenti		učitelé ¹⁾		studentů na 1 učitele
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
veřejný	101	66,9	12671	63,1	843,1	67,8	15,0
soukromý	41	27,2	5817	28,9	320,5	25,8	18,1
církevní	9	6,0	1608	8,0	79,8	6,4	20,2
celkem	151	100	20 096	100	1243,4	100	16,2

¹⁾ přepočtení na počet plných úvazků, neboli plně zaměstnané učitele

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Výše bylo uvedeno, že počet žáků v základních školách měl v posledních deseti letech vzestupnou tendenci. Počet žáků ve středních školách naopak klesal a teprve v posledních třech školních rocích začal stoupat. Zde lze poznamenat, že ještě výrazněji než počet žáků středních škol **klesal počet studentů vyšších odborných škol**, a sice z 29 335 studentů ve školním roce 2011/12 na 17 954 studentů ve školním roce 2019/20 a teprve v posledních dvou školních rocích byl zaznamenán nárůst, celkově o 11,9 % studentů. Doplňme, že samotný

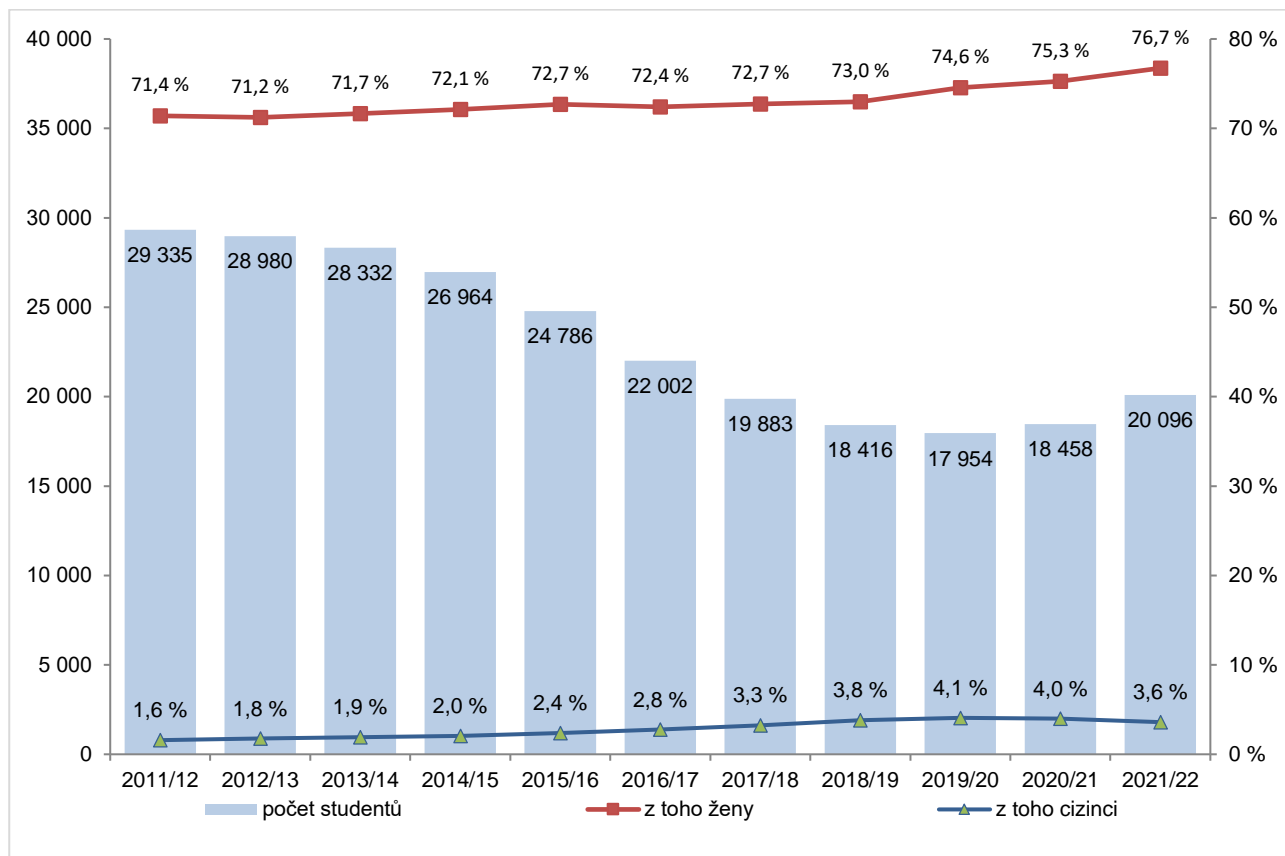
¹ Podle klasifikace ISCED se vzdělávání na mezinárodní úrovni dělí na vzdělávání v raném dětství (ISCED 0), primární vzdělávání (ISCED 1), nižší sekundární vzdělávání (ISCED 2), vyšší sekundární vzdělávání (ISCED 3), postsekundární neterciární vzdělávání (ISCED 4), krátký cyklus terciárního vzdělávání (ISCED 5) a terciární vzdělávání (ISCED 6–8). Více viz zde: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011. V současné době však probíhá na základě podnětu OECD debata o zpřesnění definici úrovně ISCED 6 kvůli rozdílnému pojetí "bakalářských" programů v různých zemích, viz zde: www.oecd-ilibrary.org/sites/a81152f4-en/1/3/1/index.html?itemId=/content/publication/a81152f4-en&_csp_6b3f27abfd94c3159a3215a6acc9141b&itemIdGO=oe&itemContent=book#section-d1e3848

² Školou je myšlen právní subjekt s jedním ředitelstvím, které může zahrnovat více odloučených pracovišť, jakož i více úrovní a druhů vzdělávání.

počet škol však v posledních deseti letech zaznamenal klesající tendenci. Ve školním roce 2011/12 jich bylo 180, ve školním roce 2016/17 bylo vyšších odborných škol 168 a v uplynulém školním roce 151.

Vzhledem k tomu, že vyšší odborné školy nabízejí v první řadě obory zdravotnické a pedagogické, jsou mezi studenty stabilně ve vysoké míře zastoupeny ženy. Podíl žen přitom od školního roku 2012/13 téměř soustavně mírně stoupal, a sice ze 71,2 % na 76,7 % ve školním roce 2021/22. Pokud se jedná o podíl cizinců mezi studenty vyšších odborných škol, v čase stoupal ze 1,6 % ve školním roce 2011/12 na 4,1 % ve školním roce 2019/20, během dalších dvou školních roků o půl procentního bodu klesl, tedy na 3,6 % – viz graf 5.1.

Graf 5.1 Vyšší odborné školy – vývoj počtu žáků a z toho podílu dívek a cizinců (2011/12 – 2021/22)

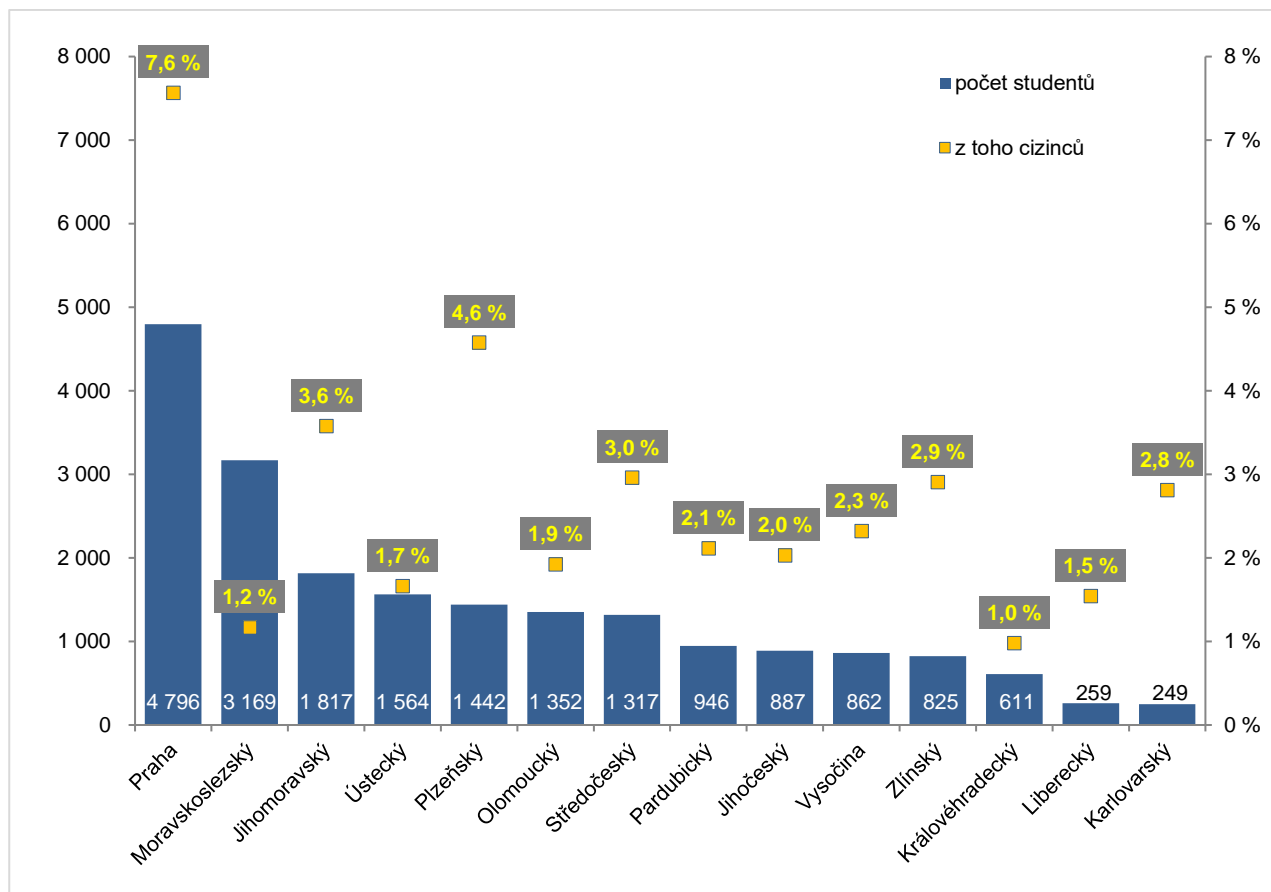

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Vyšší odborné školy je možné studovat ve všech krajích České republiky³. Nejvíce jich ve školním roce 2021/22 bylo v Praze (34), dále v kraji Středočeském (16) a Jihočeském (14); nejméně naopak v kraji Karlovarském (3). V Praze bylo také pochopitelně nejvíce studentů vyšších odborných škol (4 796) i nejvyšší podíl cizinců z těchto studentů (7,6 %). Nejmenší počet studentů vyšších odborných škol zaznamenal kraj Karlovarský (249) a Liberecký (259) a nejnižší podíl cizinců mezi studenty vyšších odborných škol pak kraj Královéhradecký (1 %) a Moravskoslezský (1,2 %), kde bylo hned po Praze nejvíce studentů vyšších odborných škol (3 169) – viz graf 5.2. Doplňme, že celkem bylo ve vyšších odborných školách v České republice 721 studentů cizí státní příslušnosti, což je 3,6 % ze všech studentů vyšších odborných škol.

³ V budoucnu se může objevit trend redukce počtu VOŠ a jejich převedení na bakalářské obory vysokých škol, jak se nyní děje například na Vysočině kvůli sníženému zájmu studentů. Viz zde: www.idnes.cz/jihlava/zpravy/skola-vyssi-odborna-vysocina-vzdelavani-studium-podpora.A220428_662245_jihlava-zpravy_mv

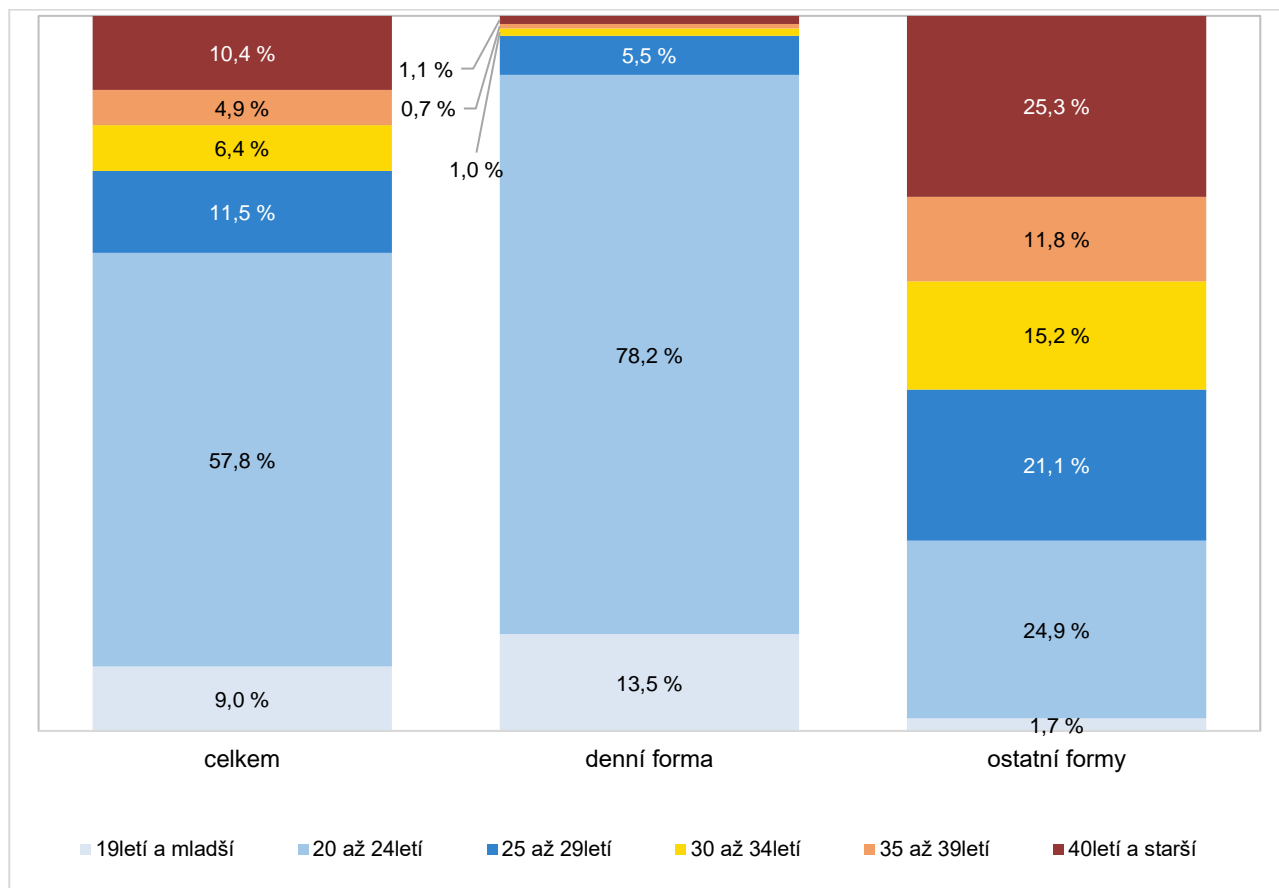

Graf 5.2 Vyšší odborné školy – počet studentů a podíl cizinců dle kraje sídla školy (2021/22)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Mezi studenty vyšších odborných škol bylo ve školním roce 2021/22 jen 27 studentů se **zdravotním postižením**. Všichni byli přitom integrováni do běžných vzdělávacích skupin.

Graf 5.3 ukazuje rozložení studentů vyšších odborných škol ve školním roce 2021/22 **dle věku** celkem a v dělení na denní a ostatní formy vzdělávání. Jak je patrné, věkové složení studentů vyšších odborných škol bylo poměrně pestré a zahrnuje sedm studentů, kterým bylo 18 let a méně (tedy ve věku, který není typický pro osoby s ukončeným středoškolským vzděláním) a naopak 33,2 % studentů ve věkové skupině 25 let a více, která již není pro účast v bakalářské a jí odpovídající úrovni studia tak obvyklá. Desetina studentů byla dokonce ve věku 40 let a více. Lze předpokládat, že starší studenti již pracují a potřebují si dodělat potřebnou kvalifikaci, zejména je-li dána zákonem (např. u učitelek mateřských škol či zdravotních sester). S tím souvisí i zjištění, že zatímco mezi studenty v denní formě vzdělávání bylo zahrnuto 91,7 % studentů ve věku do 24 let, mezi studujícími jinou formou vzdělávání činil tento podíl jen 26,6 % a téměř tři čtvrtiny (73,4 %) těchto studentů již byly ve věku 25 let a více.

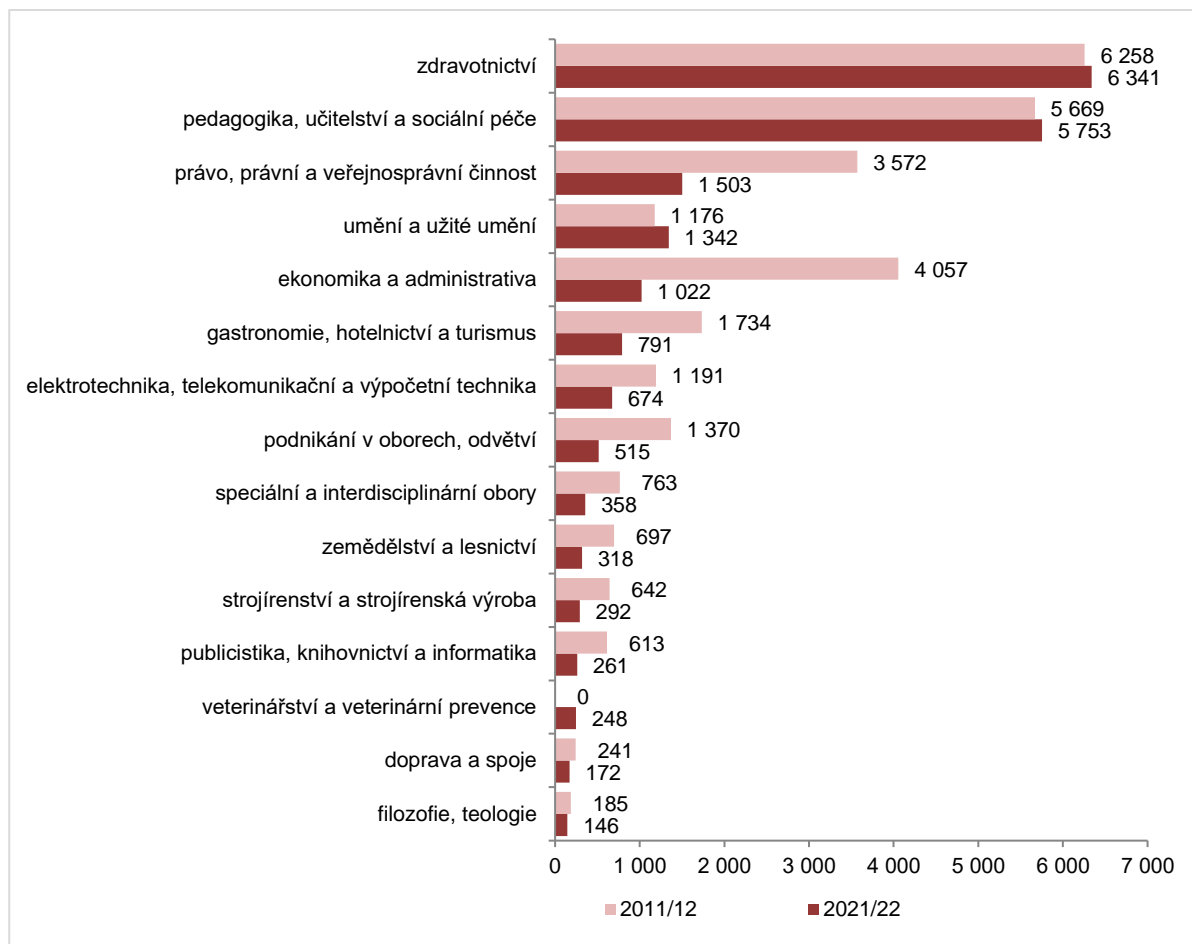
Graf 5.3 Vyšší odborné školy – rozdělení studentů dle věku celkem, v denní formě vzdělávání a v ostatních formách vzdělávání (2021/22)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf 5.4 uvádí počty studentů vyššího odborného vzdělávání ve školních rocích 2011/12 a 2021/22 dle skupin oborů vzdělávání. Zahrnuje pouze obory s více než 100 studentů ve školním roce 2021/22. Jak je patrné, v obou školních rocích byl nejvyšší počet studentů vyššího odborného vzdělávání zapsaný ve skupině oborů **zdravotnictví** a dále ve skupině oborů **pedagogiky, učitelství a sociální péče**. Lze si všimnout, že tyto dvě skupiny oborů spolu se skupinou oborů umění a užité umění zaznamenaly zároveň jako jediné ze všech oborů v grafu ve školním roce 2021/22 vyšší počet studentů než ve školním roce 2011/12. A to přesto, že ve školním roce 2021/22 bylo studentů vyšších odborných škol téměř o třetinu méně (o 31,5 %) než ve školním roce 2011/12. Počet studentů zdravotnických oborů se za deset let zvýšil o 1,3 %, počet studentů pedagogických oborů a oborů věnovaných sociální péči o 1,5 %, a počet studentů uměleckých oborů o 14,1 %. Naopak největší propad zaznamenaly skupiny oborů Stavebnictví, geodézie a kartografie a Ekonomika a administrativa (obojí o tři čtvrtiny).⁴

⁴ Možno srovnat s mírou nezaměstnanosti absolventů skupin oborů vyučovaných na vyšších odborných školách, viz zde: <https://infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-178&Nazevo=Nezamestnanost-absolventu-skol-se-strednim-a->

Graf 5.4 Vyšší odborné školy – počet studentů dle oboru vzdělávání (pouze obory s více než 100 žáků)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Pokud bychom sledovali vývoj v posledních pěti školních rocích, pak se počet studentů oborů z oblasti zdravotnictví zvýšil o 6 % (tj. o 360 studentů), počet studentů pedagogických oborů a sociální péče o 21,8 % (tj. o 1 028), a počet studentů uměleckých oborů o 27,6 % (tj. o 290 studentů). Vedle zmíněných tří skupin oborů zaznamenaly za posledních pět let nárůst počtu studentů ještě skupiny oborů technická chemie, chemie silikátů (ze 17 na 33 studentů), teorie vojenského umění (z 15 na 27 studentů) a filozofie a teologie (ze 137 na 146 studentů). Ostatní skupiny oborů zaznamenaly úbytek počtu studentů.

Též v pětiletém intervalu patřily skupiny oborů Stavebnictví, geodézie a kartografie a Ekonomika a administrativa ke třem skupinám oborů s největším propadem počtu studentů (o 68,4 %, resp. o 51,7 %), mezi ně se navíc zařadila skupina oborů Publicistika, knihovnictví a informatika (o 54,9 %).

Vzhledem k převaze studentů oborů ze skupiny zdravotnictví a ze skupiny pedagogiky, učitelství a sociální péče není překvapivé, že celkově mezi studenty vyšších odborných škol **převažovaly ženy nad muži**. Jak je výše uvedeno, ve školním roce 2021/22 tvořily více tři čtvrtiny všech studentů (76,7 %). Rovněž **mezi učiteli** vyšších odborných škol převažovaly ženy nad muži (tvořily dvě třetiny, tedy 66,1 %), a to ve větší míře, než jak tomu bylo u středních škol (zde tvořily tři pětiny). Podíl žen mezi učiteli má přitom se zvyšující se úrovní vzdělávání tendenci spíše klesat. Nejen u genderového složení studentů, ale též učitelů tak pravděpodobně hraje roli relativně větší zastoupení oborů typických pro ženy ve vyšších odborných školách.